

Esély a beilleszkedésre szabadulás után – a reintegráció aktuális kérdései egy kutatás tükrében

Takács-Miklósi Márta

Debreceni Egyetem BTK

Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet



- Magyar Börtönügyi Társaság pályázata
- Kutatótársam: Dézsi Judit bv. hadnagy, osztályvezető pszichológus, Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet
- fogvatartottak világa - börtön saját személyzete, állománya
- hogyan látják, értékelik saját munkájukat a fogvatartottak reintegrációjának elősegítése szemszögéből
- Egy 30 kérdésből álló strukturált kérdőív képezte a vizsgálat gerincét, 79 kitöltött kérdőív érkezett vissza.
- Megkérdezettek: munkája során közvetlen kapcsolatban van az elítéltekkel



A kutatás helyszínei

Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet

Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet



Milyen tényezők nehezítik a szabaduló fogvatartottak reintegrációját?

- **A szabaduló fogvatartottak reintegrációját számos tényező nehezíti,** így többek között a szabadulás utáni elhelyezkedés, lakhatás, családi konfliktusok kezelése, társadalmi előítéletekkel való megbirkózás.
- Kíváncsiak voltunk arra, hogy a **személyzet szerint** melyek a reintegrációt nehezítő körülmények → sorrend.

1. egyén, a fogvatartott felelőssége

- reintegráció sikeres legyen → elítéltnak rendelkeznie kell mindazokkal az információkkal, amelyekre szüksége lehet a társadalomba való visszatéréshez
- fogvatartott felelőssége is, hogy mennyire együttműködő a szabadulásra való felkészítésben

2. elkövetett bűncselekmény súlyossága

- a vagyon-, élet- és testi épség elleni erőszakos bűncselekmények
- súlyosabb bűncselekményt elkövetőkkel szemben az állam kellő szigorral kell élnie, így súlyosabb büntetést is kapnak tettükért.
- hosszabb szabadságvesztés büntetés után nehezebb visszailleszkedni a társadalomba

3. elhelyezkedés nehézsége

- szabaduló fogvatartottak munkaerő-piacra történő belépése esetén többszörös depriváció jelentkezik

- probléma:

erkölcsi bizonyítvány hiánya,

a képzettség nem megfelelő volta,

az önérvényesítés nonkonform módja,

kommunikációs-, konfliktuskezelési problémák,

információbefogadási- és kezelés problémák,

szociális és szocializációs deficit

- a **börtönben végzett munka** kapcsán: munkaszocializáció? pozitív munkatapasztalat? → befolyásolja a fogvatartottak szabadulás utáni munkához való viszonyát.

4. elkövető családjának felelőssége

- visszailleszkedés emberi-érzelmi viszonyaira való felkészítés
- családi konfliktusok, párkapcsolati problémák, gyermekgondozási nehézségek
- hazai büntetés-végrehajtás **szociális-gondozási feladatokat** is ellásson, például társas kapcsolatok fejlesztésére, közösségi nevelésre irányuló törekvései, familiáris kapcsolatok szélesítése



5. társadalom működési zavara

- fogvatartottak = társadalom hátrányos helyzetű csoportjainak tagjai,

- marginalizációs tényezők

munkanélküliség, hajléktalanság,
szenvedélybetegségek, anyagi problémák

- személyiségbeli problémák

bizonyos készségek, képességek hiánya → együttesen
vezettek a különböző súlyú bűncselekmények
elkövetéséhez

- büntetés-végrehajtási intézetbe való bekerülésük
tovább **fokozza** a társadalmi kirekesztődés
veszélyét

- társadalmi reintegrációt **nehezíti**:

hosszan tartó elszigeteltség

börtön-szocializáció következményei

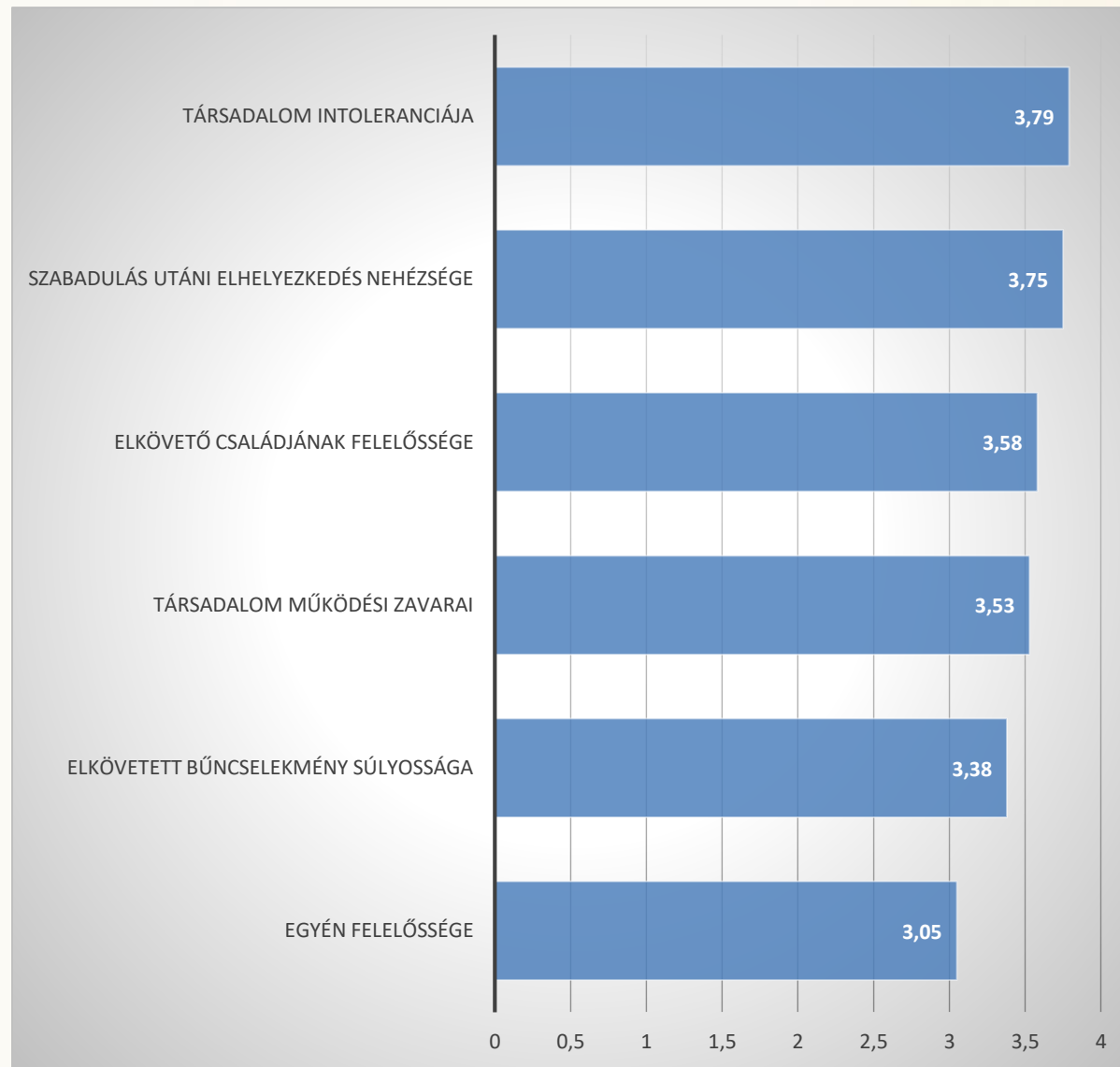
társadalomban élő előítéletek

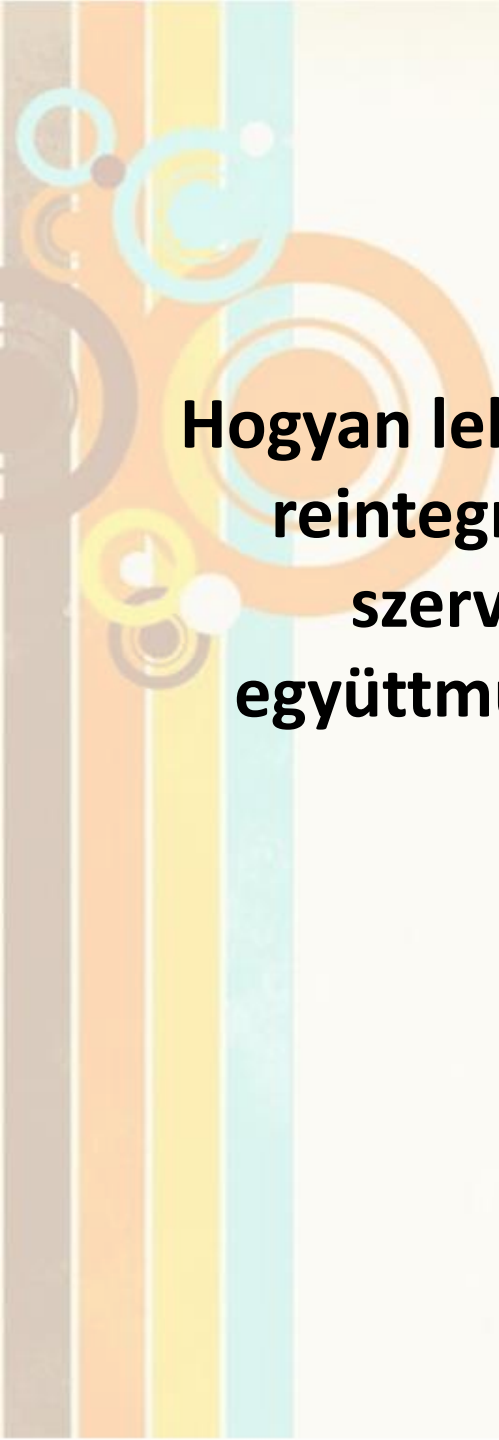
6. társadalom intoleranciája

- mai magyar társadalom nem igazán alkalmas a
szabaduló fogvatartottak beilleszkedésének
elősegítésére
- elzárkózás



- egyén felelőssége került a legutolsó helyre
 - válaszadók meghatározóbb erejű faktornak tekintették az összes további válaszlehetőséget a társadalmi visszailleszkedés szempontjából
 - az előrébb sorolt tényezők szinte kivétel nélkül inkább környezeti tényezőnek minősülnek
- az egyén – a fogvatartott – tulajdonképpen tehetetlen, a környezetére nincs hatással, befolyásoló erővel





**Hogyan lehetne sikeresebb a büntetés-végrehajtás
reintegrációt elősegítő tevékenysége, milyen
szervezetekkel lenne szükség szorosabb
együttműködésre a fogvatartottak szabadulása
után?**

- A büntetés-végrehajtási szervezet a fogvatartottak társadalomba való visszaillesztésének elérése érdekében **számos olyan tevékenységet ellát**, amely túlnő a klasszikus igazságszolgáltatás keretein.

- fogvatartottak többségükben igen **felkészületlenek** a szabadulásra.

- **Cél:** *„a szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége, felelősségérzete fejlődhessen, és ezáltal felkészüljön a szabadulása utáni, a társadalom elvárásának megfelelő önálló életre”.* (2013. évi CCXL. törvény 83.§ (7))

börtönártalmak, illetve a szabadulás előtt kialakuló szorongások csökkentése

a jobb verbális kommunikáció, a börtön-szleng használatának elhagyása,

- **Nem zárul le a szabadulás pillanatában:** állami intézmények → társadalom más, civil közösségeinek kell kiegészíteniük → reintegráció folytatódjon tovább.



1. Szociális hálózat

- **támogató, segítő kapcsolat: szabadulás utáni krízis csökkentésére**
- **bizalom a segítő szakemberekkel, a külvilágból érkező érzelmi támogatás**
- a szociális munkás a **fogvatartottal együttműködve kísérelje meg az életlehetőségek megkeresését**
- **Családsegítő Szolgálat** → kliensek szakosított ellátása → **csak akkor, ha ...**

2. Munkaügyi központ

- **Összehangoltságuk véletlenszerű a börtönökkel.**
- **családi és egyéb kapcsolatok**
- **„tisztá erkölcsi bizonyítvány” hiánya: munkavállalás, képzés**



3. Pártfogó felügyelet

- 2003. július 1-jétől a pártfogó felügyelők jelen vannak a büntetés-végrehajtási intézetekben.
- A pártfogó felügyelő a bv. intézetekben elsősorban a **szabadulás előkészítése érdekében** végez tevékenységet.
- A **pártfogó felügyelő fő feladata**
Segítségnyújtás: családi kapcsolatok
Tájékoztatás: munka- és
szálláslehetőség
Informálás támogatási formákról
Segítségnyújtás iratok pótlásához



PÁRTFOGÓ
FELÜGYELET

4. Civil szervezetek

- Igazgatási diszfunkciók **ellensúlyozása**
- **Nem kötik az állami szférára jellemző illetékességi és hatásköri korlátok**
- **Hatékonyabbak, rugalmasabbak** időgazdálkodásban, szakmaiságban, kapcsolati tőke
- **„szabadulási krízis” csökkentése:** hozzájárulnak az információáramoltatás megvalósításához a börtönön kívüli világról és a különböző társadalmi változásokról.
- Szabadulás körüli ügyintézés, állás- és lakóhelykeresés

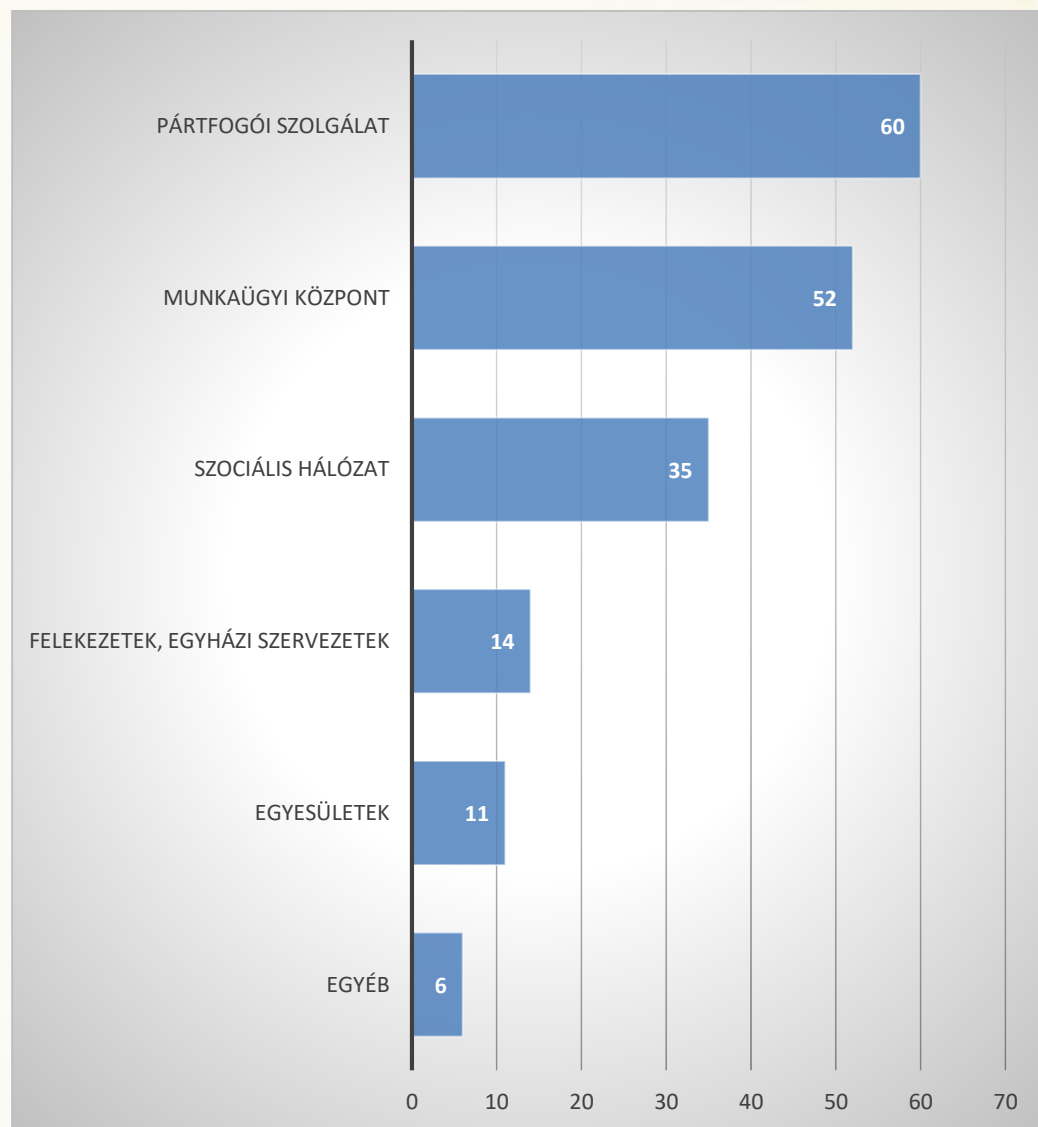


5. Egyházak

- A börtönben biztosított egyházi programok **hatalmas segítséget jelenthetnek az arra fogékony fogvatartottak számára.**
- Az elítéltek **meg tudjanak birkózni** a büntetés-végrehajtási intézet kemény, kíméletlen, néhol embertelen környezetével.
- Az egyházi szervezetek **erőt adhatnak a fogvatartottaknak** a szabadulás utáni időszakra is

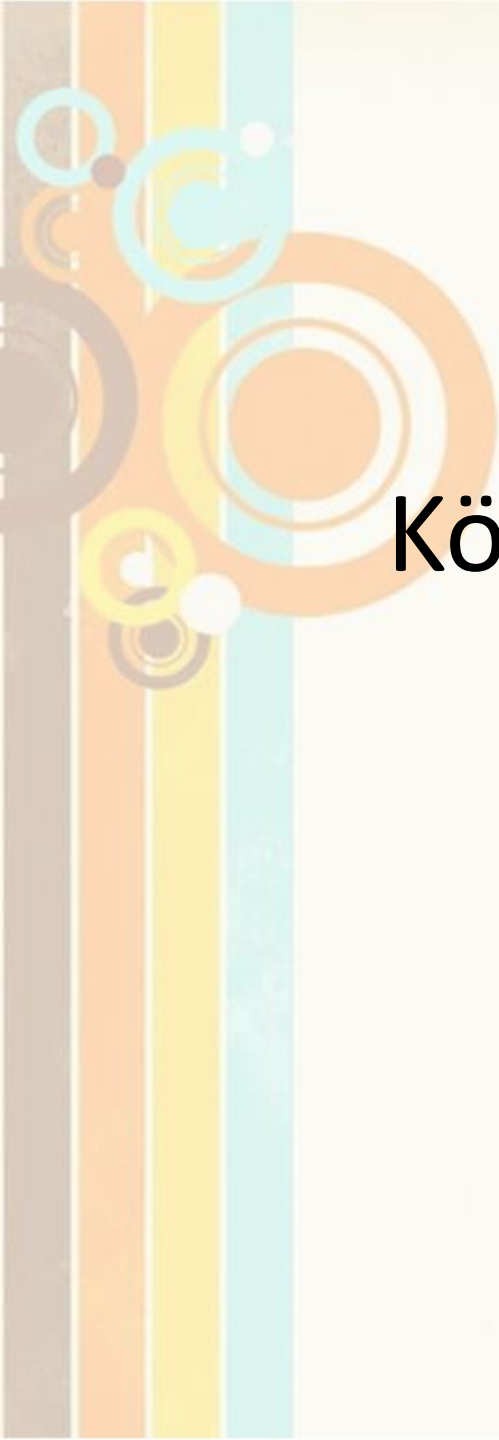


- A vizsgált állomány szerint a pártfogói szolgálat erősítésével lehetne sikeresebb a reintegráció → célspecifikusan ezt a dolgozói kört is hasznos lenne vizsgálni
- **munkaügyi központ:** együttműködés?
- **Rendszerszinten nézve érdekes volna megtudni, hogy a börtönben dolgozók mennyire vannak tisztában a börtönök külső kapcsolataival, a fogvatartottak lehetőségeivel.**
- **Amennyiben ez a tudás hiányos ...**
- **egyházi felekezetek és a civil szervezetek** kevésbé töltenek be hangsúlyos szerepet a fogvatartottak társadalomba történő visszaillesztésének elősegítésében, ami kritikaként is felfogható.



Záró gondolatok

- **Összetett helyzet**
- A reintegráció sikeresebb megvalósításához **a börtönön kívüli tényezők** befolyásolása is elengedhetetlen.
- **További vizsgálatok, kutatások**



Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!